

Park am Gleisdreieck – modelový objekt zelené infrastruktury v Berlíně

Lucia Gáborová

Lucia Gáborová

absolventka zahradní a krajinářské architektury. Po absolvování řady studijních a pracovních zkušeností v zahraničí získala stipendium Německé spolkové nadace pro životní prostředí, v rámci něhož pracuje na projektu zelené infrastruktury v berlínském ateliéru a24 Landschaft.

Prostor s industriální historií, integrující biotop ruderální vegetace i místo pro zábavu uživatelů všech věkových skupin – to je Park am Gleisdreieck, rozkládající se na 26 hektarech v atraktivní části Berlína na pomezí čtvrtí Kreuzberg a Schöneberg.

Park je příkladem intenzivního participativního plánování 21. století s důrazem na synergii veřejného prostoru a infrastruktury, především té zelené. Ekologicky hodnotný prostor vznikl na ploše bývalého železničního uzlu, který se po roce 1912 vyvinul do trojúhelníkového tvaru. Odtud pochází také název: das Gleis – německy kolej a das Dreieck – trojúhelník. Park je rozdělen na tři části – Ostpark, Westpark a Flaschenhalspark, které vznikaly na etapy v průběhu let 2009 až 2014. Ze severní strany navazuje na nově vybudovanou architektonicky hodnotnou část náměstí Potsdamer Platz a funguje také jako jakási kompenzace za tamní zástavbu.

Zdlouhavý proces jako pozitivum

Docílit konsensu mezi rozdílnými zájmy zainteresovaných skupin se zprvu zdálo takřka nemožné. Ochránci přírody, chránící refugium ruderálního porostu, kontrovali obráncům železniční historie. Po dlouholetých konfliktech mezi občanskými iniciativami a politikou scénou byla v roce 2006 vyhlášena na řešení architektonická soutěž. Vítězství získal návrh berlínského krajinářsko-architektonického ateliéru Loidl Landschaftsarchitekten, který už v rámci „fáze nula“ intenzivně spolupracoval s početnými skupinami zainteresovaných. První místo přinesl návrhu zejména důmyslný koncept a celková myšlenka, která poskytla rámec různým využitím a funkcím. Na projektu je demonstrováno, jak potřebná je kvalifikovaná práce krajinářského architekta, který musí zvládnout zahrnout všechny kolidující požadavky. Park de facto nebyl navržen, nýbrž se spíše přirozeně vyvinul.

Park ve struktuře města

Území parku bylo dlouho veřejnosti nepřístupné, což sice umožnilo vzniknout ekologicky hodnotnému refugiu uprostřed města, sousedící čtvrti však byly vzájemně izolovány a jejich kompaktní zástavba neumožňovala příliš příležitosti rekreace v zeleni. Zdařilá rekonstrukce železničního brownfieldu místo zpřístupnila, navázala na okolní uliční síť a park se tak stal ústřední součástí severo-j jižního zeleného koridoru, aniž by biotopy byly obětovány. Park se pyšní vynikajícím dopravním systémem a komunikační sítí chodníků pro pěší, cyklisty, bruslaře a návštěvníky všech věkových kategorií.

Park am Gleisdreieck je rozdělen na tři části – Ostpark, Westpark a Flaschenhaltpark. Leží na území původního berlínského železničního uzlu a ze severní strany je uzavřen nově vybudovanou částí Potsdamer Platz

1

1 Původní vegetace v parku představuje vysoký potenciál pro kvalitní městský prostor z hlediska zelené infrastruktury. Systém cest navádí návštěvníka do jednotlivých částí parku a je přizpůsoben pěším, cyklistům a běžcům. Území protíná železniční trať S-Bahn

2 Ruderální vegetace dodává parku jedinečnou atmosféru. Do konceptu byly integrovány prvky poukazující na historii území jako bývalého železničního uzlu

3 Kolejnice muzejní železnice se táhnou územím parku a směřují k Německému technickému muzeu, které se nachází v těsné blízkosti

4 Centrálně umístěné travnaté plochy jsou doplněny o novou výsadbu a robustní prvky jednotné pro celý prostor

2

3

4

5 Sjednocujícím principem urbánní interakce se staly tribuny a terasy jako multifunkční platforma – vidět a být viděn

6 V parku se nachází několik dětských hřišť pro různé věkové kategorie, materiálově jednotně realizovaných především ze dřeva

7 Jednotlivé plochy jsou v parku prostorově a funkčně přizpůsobeny pro hry, pohyb a sportovní aktivity s důrazem na materiálové provedení zpevněných ploch a rozmanitost využití

8 Velkou atrakcí je skatepark v části Westpark

9 V téměř 26hektarovém parku mysleli architekti také na potřeby návštěvníků. Nachází se zde několik bufetů a sociální zařízení s bezbariérovým přístupem

10 Součástí participace obyvatel se stala multikulturní zahrada Garten Rosenduft, v níž si mohou obyvatelé sami vypěstovat zeleninu nebo jiné plodiny

5

6

7

8

9

10

Kvůli úspoře nákladů byla stržena konstrukce 400 m mostu Generalzugsbrücke. Tímto krokem došlo k propojení krajinného a urbánního prostoru a také k eliminaci nepříjemných zákoutí spojených se sdružováním společensky nepřizpůsobivých skupin.

Z hlediska současných změn klimatu a přehřívání zastavěných území v letních měsících plní tento důležitý prostor důležitou ventilační funkci. Architekti přistupovali velmi citlivě k původní vegetaci, kterou doplnili odpovídajícími druhy dřevin. Zachování přirozených městských biotopů doplňují nové esteticky atraktivní plochy. Robustní mobiliář z recyklovatelných materiálů je pojítkem celé rozmanité dispozice. Prvky vybavení jsou v parku rovněž pojednány pozoruhodně multifunkčně – např. vyvýšená cesta, jejíž okraj může sloužit jako sezení.

Park am Gleisdreieck je vůbec prvním integrovaným projektem zelené infrastruktury na území města. Díky kompromisům mohl vzniknout kvalitní městský prostor s vysokou ekologickou hodnotou. Zelená infrastruktura znamená důležitý element pro životní prostředí a klima města v rámci celkové koncepce Berlína a znamená vysoký trvale udržitelný přínos pro „městskou přírodu“.

Ne nadarmo projekt získal několik ocenění – prvním bylo Architekturpreis Berlin 2013, následovalo mimořádné Deutscher Städtebaupreis 2014 a následně Deutscher Landschaftsarchitektur-Preis 2015. Celkové náklady na realizaci jsou odhadované na 12 milionů eur. ■

11 Park je využíván nejen v letních měsících. Propustné materiály umožnily zachovat jednotlivé solitérní dřeviny s důrazem na koncept řešení

12 Zpevněné plochy cest doplněné jednotnými prvky jako bariérami, které brání prolínání jednotlivých uživatelských skupin, nebo určenými pro posezení

13 Zpevněné plochy mají ve velké míře mlatový povrch, prostor před lavičkami je v nejvíce zatěžované části doplněn mříží

14 Detail napojení dřevěné terasy na asfaltovou plochu hlavního komunikačního tahu